

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

116. Quis habuit copulam cum affine, vel consanguinea, ut facilius obtineret dispensationem, quæritur, an tali intentione Pontifici non explicata, dispensatio sit valida? Et docetur intentionem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

Et quid est dicendum si ea spes, et facilius Papa dispenset, contrahit matrimonium, vel consummat matrimonium cum impedimentis, de quibus Concilium Tridentinum sess. 24. c. 3. agitur? Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 36.

Sup. in Ref. praeterita, & in Ref. seq. & infra in Ref. 163. prope finem §. Respondeo.

§. 1. **A**ffirmatiue respondent Doctores: afferunt enim absolute, & sine vlla distinctione, copulam cum illa spe explicandam esse. Ita docet Gutierrez in can. 99. lib. 1. cap. 15. num. 20. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 25. num. 38. Rebellius part. 1. lib. 3. q. 5. num. 24. & alij: quia stylus Curiae habet, vt in litteris dispensationis impedimenti consanguinitatis, vel affinitatis, explicata copula addatur clausula conditionalis; haec *Dummodo copula habita non sit spe facilioris dispensationis*. Quare, licet ea non addatur, nec explicetur copula, amplectendo opinionem probabiliter dicentem, non esse eam necessariò explicandam, adhuc non suppletur haec clausula; & dispensatio erit subreptitia, non explicata copula hoc animo habita: eò quòd stylus Curiae declararit, mentem Pontificis esse, non dispensare in hoc casu, nisi id exprimat.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 2. ante mediũ, & in alio §. eius annot. Sup. contento ab hoc vers. Quado. in Ref. seq. §. 2. ad mediũ, à vers. Mas quando, & infra in Ref. 163. §. Quando.

2. Tamen, *his non obstantibus*, Casus Palaus, tom. 5. disp. 4. punct. ult. §. 3. num. 9. putat probabile, hanc intentionem iniquam copulae ad faciliorem dispensationem obtinendam, manifestam esse debere: nam si interius tantum concepta sit, cum humana potestati non subdatur, non videtur necessariò exprimenda. Et hanc sententiam absolute tenuit Galpar Hurtado de matrim. disp. 26. diff. 5. n. 26. vbi sic ait: [Quando verò commissio Papae fit pro foro conscientiae, vt quando committitur discreto viro, & in ea ponitur, aut clausula illa, *dummodo copula non fuerit*, aut illa, *dummodo copula habita non sit spe facilioris dispensationis*, tunc dispensatio erit nulla in priori casu, si copula fuit verè habita, quamuis sit omninò occulta, & non constet commissario, & in posteriori, quando copula verè fuit habita dicta spes, quia tunc commissio fit commissario, vt dispense dependenter à veritate non habita copulae, aut non habita dicta spe, tanquam à conditione, dummodo spes sit exterius significata, & non tantum interius concepta: quia spes interius concepta, non subest humana potestati.] Ita ille.

3. Et hanc doctrinam P. Martinus Perez de matrim. disp. 46. sect. 7. n. 7. extendit ad matrimonium contractum cum impedimentis, de quibus Concilium Tridentinum, sess. 24. c. 3. cum animo, vt facilius ex hoc Papa dispense: sic itaque asserit: [Si praedictum matrimonium eo animo incatur, vt facilius Pontifex dispense; hunc quoque animum simul cum matrimonio explicandum esse: vt valeat dispensatio. Hoc etiam mihi videtur certum: quia Tridentinum de o. 5. id eò statuit, vt scienter contrahens illud matrimonium, careat, spe dispensationis ad compensandam multorum audaciam qui ea spe freti inibant ac consummabant matrimonium, non obstante impedimento dirimente. Igitur Tridentinum volens punire eam deordinatam spem facilioris dispensationis ex facto ipso praesumptam, à fortiori formalem ipsam spem puniet, volens ipsam explicari. Idem dico, si ea spe consummatur matrimonium; est etiam consummationis, & illius spei mentio faciendae.

4. Est verò notandum, hanc spem, cuius est mentio faciendae, debere esse exterius significatam, & non tantum interius conceptam: quia spes interius tantum concepta non subest humana potestati.] Haec P. Perez cum Hurtado consentiens, quae quidem valde notanda sunt.

Sup. hoc in Ref. praeteri.

5. Sed quicquid sit de hoc Sanch. n. 3. i. putat, non esse necessarium mentionem facere de copula cum

spe facilioris dispensationis, quando fuit facta ex parte vnus tantum, quod etiam firmat Perez loco citato, n. 13. Quae omnia factis in dies practicable sunt. Sed circa praesentem quaestionem, si casus acciderit, ne deseras vide Leandr. de Sacram. tom. 2. tract. 10. disp. 25. q. 31. & 32.

6. Notandum est etiam hic, Texedam in Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. tr. 3. contr. 24. n. 8. cum Rodriguez, Vega, & Navarro, docere contra Sanch. vbi supra, n. 8. quòd, quando copula fuit habita post concessionem dispensationis per Pontificem factam, ante tamen quam Ordinarius illam exequatur, dispensatio valida fuit circa impedimentum narratum. Ratio est, quia eo casu veritas fuit narrata, & causa vera existit dispensandi; nec vitium aliquod preces continet: ergo ex nullo capite dispensatio est subreptitia.

7. Obicit Sanch. Ad valorem dispensationis inter consanguineos est simpliciter necessaria veritatis narratio facta Pontifici: ergo, dum exequuta non fuerit dispensatio per eum, cui commissio est expeditio, reditur subreptitia. Probatur consequentia ex illis verbis à Pontifice adiectis, quando committit commissario facultatem dispensandi: *Si ita inuenieris*, &c. Respondetur, nihil probare argumentum: nam illa verba adiecta in commissioe faciunt hunc sensum: *Si ita inuenieris mihi fuisse eo tempore narratum*. Vnde, cum veritas fuisset Pontifici narrata, & tunc nulla fuisset inter contrahentes consanguineos copula; valida est dispensatio, nec proinde ad Pontificem recurrendum est pro noua dispensatione. Fateor tamen, eò casu indigere contrahentes illos dispensatione Episcopali, quae ita commissarius dispensationis tenetur de praedicta copula Episcopum consulere, & ante eius dispensationem exequi: sic audiui à multis Patribus Magistris meis Salmanticas, vbi similis casus occurrit, & iudicatu fuit ab illis id, quod à nobis relatu est.] Huc vsque Texeda. Tu cogita, an probabiliter.

RESOL. CXVI.

Si quis habuit copulam cum affine, vel consanguinea, si facilius obtineret dispensationem, quaritur, an, tali intentione Pontifici non explicata, dispensatio sit valida. Et docetur intentionem occultam, & alteri non manifestatam habendi copulam cum spe facilioris dispensationis, non vitare dispensationem, neque esse fatendum etiam in commissione data in ordine ad forum conscientiae.

Et quaritur, an contrahentes non teneantur copulam fateri nisi casu, quo interrogentur ab ordinario praecedentibus indicibus aut infamia?

Imò, quamuis in dicto casu sit infamia, aut semiplena probatio copulae; & quamuis contrahentes interrogati negent illicitè, dispensatio ab ordinario facta erit valida.

Et an non sit necessarium in eadem supplica omnia impedimenta eiusdem qualitatis explicare, sed sufficere unum post alterum in diuersis supplicationibus, & temporibus explicare, & de illis dispensationem obtinere? Exp. 10. tr. 11. & Misc. 1. Ref. 44.

§. 1. **S**i in dispensatione apponatur clausula, *Dummodo copulam non habuerint, spe facilioris dispensationis*, certum est; quòd dispensatio erit nulla. Difficultas igitur procedit, si seclusa dicta clausula, dispensatio sit valida. Et negatiuam sententiam docet Sanchez, lib. 8. disp. 25. num. 7. & alij penes ipsum.

2. Verum affirmatiuae sententiae adhaeret Leandrus de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 24. q. 1. 32. vbi citat Henriquez, Ledesnam, Pontium, & alios, quibus adde Martinum de San Ioseph, in mon. Confess.

Sup. hoc in Ref. praeteri. & in alio §. eius annot. Sup. contento ab hoc vers. Quado. in Ref. seq. §. 2. ad mediũ, à vers. Mas quando, & infra in Ref. 163. §. Quando.

Copula. tom. 1. lib. 1. tract. 46. de Matrim. numer. 3. ubi sic ait. Tambien me parece mas probable, que no ay obligacion de declarar en la suplica la copula, que se uno con animo de facilitar la dispensacion, porque no siendo necesario declarar la copula, tampoco ay necesidad de declarar la malicia del animo; y no Derecho, que mande significar tal cosa: y porque Sanchez lib. 8. de Matrim. disput. 25. num. 38. y otros autores de la contraria sententia, hazen es fuerco con una declaracion de Pio V. en que dixo, que fino si declarava esse animo, non era su intencion de dispensar; se responde, que siendo cierta la declaracion de Pio V. dixo solamente por su tiempo. Ita ille. Sed quicquid sit de his opinionibus, de quibus ego alibis certum est, Merete his diebus consuliisse, intentionem occultam, & alteri non manifestam habendi copulam cum spe facilioris dispensationis, non vitare dispensationem, neque esse fatendam etiam in commissione data in ordine ad forum conscientie, vnde apponam hic verba eisdem Martini de San Joseph, loco citato, num. 7. sic asserentis: Mas quando la commissio, que da el Pontifice para dispensar, es para el fuero de la conciencia, y en dicitur a algun varon discreto con la clausula, y con ditione, Dammodo copulam non habuerint, & dummodo non habuerint spe facilioris dispensationis, aura obligacion de confessar la verdad, aunque sea de la copula muy oculta, y fino se haze assi, sera nula la dispensacion, porque el Pontifice la dio con aquella condicion para el fuero de la conciencia, Lo mismo es de la esperanza de la facilidad en la dispensacion; que si es intento, quando se uno la copula, se significa exteriormente, aura obligacion de confessar no al varon discreto, aunque sea oculto: pero si el intento no se significa, sino solamente se retiene en el animo; no aura obligacion de declararlo: porque los conceptos del animo, que no se significan exteriormente, no estan sujetos a potestad humana. Hac Martinus, cui adde Leandrum, quest. 34. & ante illos eadem asserit Horradus de Matrim. disput. 26. de dispensat. 5. num. 26. si vero intentio fuit manifestata, licet copula sit occulta, quando apponitur clausula, Dammodo copula habita, &c. tunc dispensatio non valeat. Quod si fuerit oborta pro foro externo, & dicta ordinario, valebit dispensatio, quamvis negent copulam, dummmodo haec non probetur in foro exteriori. Ratio est, quia dicta conditio seu clausula, Dammodo copula non interuenit, intelligenda est iuxta naturam dispensationis concessae: unde contrahentes non tenentur copulam fateri; nisi casu, quo interrogentur ab Ordinario, praecedentibus indicis, aut infamia. Sic Henriquez lib. 12. de Matrim. cap. 2. num. 7. Sa verb. dispensatio, num. 10. Bastias, lib. 8. cap. 17. num. 33. & Hurtadus, disp. 26. addens, quod quamvis in praefato casu sit infamia, aut semiplena probatio copulae, & quamvis contrahentes interrogati negent illicitè (vt facient, si negent) dispensatio ab Ordinario facta sit valida; dummmodo copula Ordinatio non plene constet; quia dum non constat plene, non dicitur interuenisse copula modo sufficienti; quod cum commissio facta fuerit, Ordinario in foro exteriori, seu foro: at si Ordinatio plene constet, & dispense, dispensatio erit nulla, quia clausula illa est condicionalis, qua commissio ei limitatur. Vnde Leandrum, quest. 17.

post alterum in diuersis supplicationibus, & temporibus explicare, & de illis dispensationem obtinere & ad stylium Curiae in contrarium; respondent, illum extra Romam non obligare; vel obligare in foro externo, & non in foro conscientiae. Ita Leandrus quest. 48. Martinus Perez, de Matrim. disp. 46. sect. 6. num. 4. & 9. & alij penes ipsos. Sed ego contrariae sententiae adhaereo.

Sup. hoc latè supra in Ref. 91. s. Itaque, & in aliis eius not.

RESOL. CXVII.

Solet Pontifex dispensare vel ratione iactura fame, vel ratione copulae; sed hac sola existente, ne facilius dispensatio impetraretur, quidam apponunt in petitione, quod adiuu copula, & quod adest iactura fame, querunt, an talis dispensatio sit valida? Ex part. 10. tract. 11. & Muc. 1. Resol. 43.

§. 1. Negatiue responder Corduba, & alij, quos citat Sanchez de Matrim. lib. 8. disp. 21. num. 43. asserentes, quod in casu quod quis perat a Pontifice dispensationem in secundo gradu Consanguinitatis, allegans ex vna parte copulam inter consanguineos ipsos habitam; & ex alia, scandalum & infamiam secutam, aut lubisquendam; si prima causa sit falsa, etiam si secunda sit vera, sit irrita, & invalida dispensatio. Confirmatur hac opinio ex doctrina Gutierrez in Q. Q. Canonice lib. 2. cap. 15. num. 108. asserentis: dispensationem ad matrimonium esse subreptitiam, si vel vna causa, ex pluribus allegatis sufficientibus, falsa sit.

Sup. hoc in Ref. seq. a principio usque ad 8. Vnde, & supra in Ref. 101. & 102. §. Dico tertio, & in Ref. 115. §. penult. & vlt.

2. Sed meritò Sanchez lib. 8. disput. 21. à num. 42. usque ad 45. affirmatiuam sententiam tenet individualiter in casu nostro; quia Pontifex, seclusa copula, ob solam iacturam fame Feminae, ad timorem, vt ob id innupta remaneat, solet dispensare; ergo copula tacita, adhuc ea dispensatio concederetur; ergo non est subreptitia, ea falsè proposita. Et hanc sententiam tenet etiam Leandrus de Sacram. tom. 2. tract. 9. disput. 24. quest. 51. Ochagavia, tract. 4. de Matrim. quest. 9. num. 12. Poncina de legibus, disput. 1. quest. 2. punct. 4. num. 2. & Martinus de San Joseph in mon. Confess. tom. 1. lib. 1. tract. 40. de Matrim. num. 4. vbi sic ait: Mas quando se allegan muchas causas, que unas son verdaderas, y otras falsas, no es irrita la dispensacion; si alguna de las causas verdaderas, que se alegaron es tal, que suele el Pontifice dispensar con ella: porque basta, que la principal sea verdadera, argum. ex §. sic plures. Institut. de excusat. tutor. y quando en la narratiua se ponen muchas copulatiuas, que de Derecho son necessarias, resoluitur copulatiua in disiunctiuam, ex cap. Iam dudum de Prabendis, & quando narrantur causas disiunctiuas, sufficit alteram esse veram, ex cap. inter ceteras de rescript. T. assi, quando se pusieron por causas, que auia auido copula, y que quadraria infamada la muger; no se haciendo el casamiento: si esta causa vltima fuesse verdadera (quod est tal, que con ella sola suele dispensar el Pontifice) no se vicaria la dispensacion, aunque no fuesse verdad que interuenio copula. Ita ille; cui adde omnino videndum, Basilium Pontium de Matrim. qui addit hanc sententiam procedere, etiam si falsis testibus ea causa probetur, dummmodo vera illa sit; sic enim ait lib. 8. cap. 17. §. vlt. num. 41. Si plures cause proponantur, si vtraque est insufficientis per se, & integrant vnam causam sufficientem; si aliqua earum est falsa, corruit dispensatio; quia illis nititur voluntas dispensantis. Sumiturque hac doctrina ex cap. Postmasti de Rescriptis, quam late docet Conarruias lib. 1.

Sup. hoc in Ref. 1. not. prateritè, figuratè a principio.

Sup. hoc in Ref. 1. not. primæ huius Ref. §. Vnde occasione & in Ref. 3. recitanter. in eod. Dico.

LA NIA
OLINIA
O. ILLIV
E. III

